

development values, creating an atmosphere of cooperation. Game technology, as opposed to learning a complete solution based on (collective) solution of educational problems.

The educational games that are most commonly used in the educational process are: business game; role-play; didactic game; analysis of specific psycho-pedagogical situations; analysis of incidents; game design; games – competition; quiz games; Games of dominoes; KVK etc.

Didactic games of various modifications based on the use of various playing methods. They use during lectures, seminars, practical and other types of classes while studying pedagogical subjects promotes the assimilation, consolidation and deepening students' knowledge, improving their practical skills, creates favorable conditions enabling future teachers with the specifics and peculiarities of educational activities.

Key words: game technologies, activation of cognitive activity of students, improving the organization of learning.

Н. Головко, канд. пед. наук, доц.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ

В статье рассматриваются игровые технологии, которые применяются в высшей школе с целью активизации познавательной деятельности студентов. Методы мотивации и стимулирования учебно-познавательной деятельностью направленные на формирование положительных мотивов учения, они стимулируют познавательную активность и одновременно способствуют обогащению учебной информацией. Дидактическая игра оказывает положительное влияние на различные сферы развития личности будущего специалиста.

Ключевые слова: игровые технологии, активизации познавательной деятельности студентов, усовершенствование организации обучения.

Відомості про автора

Головко Наталія Іванівна – Україна, м. Київ, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Контактна інформація: +38044 521 35 13; Golovkonata@ukr.net

Головко Наталия Ивановна – Украина, г. Киев, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры педагогики Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Контактная информация: +38044 521 35 13; Golovkonata@ukr.net

Golovko Nanaliya Ivanivna – Ukraine, Kiev, Ph. D., Associate Professor, Associate Professor of Pedagogics Chair of Psychology Department of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Contact information: +38044 521 35 13; Golovkonata@ukr.net

УДК 378:[37.01]

Н. Дем'яненко, д-р пед. наук, проф.

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Київ

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА: ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ

Досліджується проблема конструювання компетентнісно-контекстної моделі підготовки педагогічних кадрів на тлі зміни структури освітньої діяльності, нарощування дослідницької компоненти, розширення функцій педагогічного університету в інноваційному соціально-економічному середовищі.

Ключові слова: контекстно-професійна підготовка, квазіпрофесійна діяльність, диверсифікація магістратури, практико орієнтоване навчання, педагогічна технологія, наукова школа, тьюторство.

Постановка проблеми. Підготовка педагога для сучасного стрімко змінюваного суспільства вимагає серйозних зрушень у системі педагогічної освіти. Перш за все, мова йде про зміну статусу педагогічної освіти і її носія – педагогічного університету в сучасному освітньому просторі. Його соціально-освітньою місією має стати генерувальна роль у розвитку педагогічної свідомості особистості [1, с. 362 – 367], теоретичне, науково-методичне, кадрове, інноваційно-консалтингове і моніторингове забезпечення системи якісної освіти. До інноваційних функцій слід у першу чергу віднести: розроблення теоретичних основ якісної освіти на основі фундаментальних наукових досліджень у галузі наук про освіту; забезпечення єдності універсального, загальнонаціонального і регіональних компонентів освітніх технологій; підготовку педагогічних кадрів на основі взаємодії із замовниками та орієнтації на затребувані професійні компетенції педагогів для різних профілів і рівнів педагогічної діяльності; створення і неперервне вдосконалення моделей управління якістю освіти з системоутворювальною функцією педагогічного університету; розроблення і трансляцію через ресурсні центри зразків і технологій ефективної педагогічної діяльності з орієнтуванням на багаторівневу освіту; забезпечення неперервності процесу професійної соціалізації та вдосконалення педагогічних, управлінських, науково-методичних і науково-дослідницьких кадрів. Найефективніший результат тут могли б забезпечити Базові центри-комплексі підготовки вчителів. При цьому ідея не зводиться до перейменування найбільш престижних

і високореєтингових вітчизняних педагогічних університетів. Відмінність має полягати в радикальному нарощуванні дослідницької компоненти їх діяльності. Наголос в індивідуальному плануванні роботи викладача повинен зміщуватися на актуальні науково-педагогічні дослідження. Центри мають отримати статус дослідницьких університетів. Крім масового залучення викладацького корпусу до науково-дослідної діяльності, Базові центри-комплексі розширять спектр освітньо-консультативних, андрагогічних, герогогічних послуг, реалізуючи ідею "освіти впродовж життя". Серед вітчизняних педагогічних університетів таким Центром вже є Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, в складі якого функціонують численні дослідницькі лабораторії, експериментальні, консультативні підрозділи, інститути післядипломної, дистанційної освіти.

Таким чином, педагогічний університет має впливати на якість освіти через багатоканальний механізм розроблення інноваційних педагогічних ідей, теорій і технологій та підготовку фахівців, які б виступали носіями цих технологій та мали б компетенцію щодо їх реалізації в освітній практиці. Фундаментальна підготовка вчителя повинна відбуватися у взаємозв'язку з перебуваючою освітньо-науковим процесом педагогічного університету. Взаємодія ж професорсько-викладацького складу і студентів сприятиме створенню єдиного простору наукового пошуку, де у майбутнього вчителя формуються необхідні знання, розвиваються професійно-педагогічні компетенції. Компетентнісний підхід у підготовці педагогів передбачає суб'єктність відносин викла-

дач-студент, кредитно-модульну систему організації навчального процесу, блочно-модульну побудову навчально-методичних комплексів, їх оснащення діагностичними матеріалами, впровадження технологій наукового дослідження, пріоритет магістратури у багаторівневій підготовці з асинхронністю навчального процесу та розвитком академічної мобільності студентів. Серед ознак педагогічної компетентності виділяємо прийняття педагогічної діяльності як сфери самореалізації, галузі, в якій майбутній фахівець усвідомлює свої можливості та впевнений у власних силах; володіння орієнтувальною основою педагогічної діяльності, що включає образ її результату і процесу його досягнення; набір апробованих на власному досвіді способів вирішення завдань, що входять у структуру педагогічної компетенції (аналітичних, проектувальних, організаційних, комунікативних, інформаційних, самоорганізувальних тощо); досвід виконання цієї діяльності в проблемних умовах (наприклад, неповноти знань, дефіциту часу й методичних засобів, невиявленості причинно-наслідкових зв'язків і характеристик педагогічної ситуації, непридатності відомих варіантів розв'язання); рефлексію і самоконтроль особистих дій на основі використання власних унікальних зразків та критеріїв ефективності [4, с. 322 – 332].

Становлення педагогічної компетентності вимагає особливого навчального процесу, де має місце не тільки вирішення поставлених завдань, але й постановка нових; акцент на способі мислення (отриманні знань); розуміння знання як змінюваної моделі, що має обмежене застосування; самопідготовка до непередбачуваних ситуацій, до зміни ролей, саморозвитку. Іншими словами компетентність – це власний досвід, набутий за підтримки майстра. Якщо теоретичне знання єдине для всіх студентів, то компетентність своєрідна, тобто несе образ, власний почерк фахівця [11, с. 35]. Відповідно, в орієнтуванні на компетентнісний підхід освітнє середовище педагогічного університету має відрізнити опертя на сучасні інформаційні технології, проектування нового змісту освіти, розроблення інноваційних технологій розвитку професійних компетенцій, вирішення завдань вимірювання якості освіти в інноваційних умовах та зміна традиційної ролі викладача на тьюторську. Таким чином, педагогічний процес потребуватиме особливої організації, де посиляться практичний, міжпредметний, прикладний аспекти. Це досягається не за рахунок уведення нових предметів чи збільшення обсягу дисциплін, а на основі їх змістової переорієнтації: від "декларативних" знань (знати "що") до процедурних (знати "для чого і чому"). Передбачається включення в процес навчання проблемних ситуацій, завдань, способи і технології розв'язання яких відповідають профілю майбутньої педагогічної діяльності студентів. У відповідності з цільовими установками і діяльнісним типом змісту навчання визначаються вимоги до технологій навчання і виховання. Зокрема, посилення пошукової чи проблемно-дослідницької спрямованості навчального процесу, активізація самостійної роботи студентів, їх залучення до соціально значущої діяльності на основі принципу самоуправління. Відбувається переорієнтація на мету освіти, де основою виступає здатність навчатися, самовизначення, самоактуалізація, розвиток індивідуальності. Самостійна робота студентів актуалізується в напрямі розв'язання ситуацій, що імітують професійні проблеми. Вони цілеспрямовано залучаються до соціально значущої діяльності з набуття організаторського, управлінського, комунікативного досвіду. У той час, як кваліфікаційний підхід спрямований на формування у випускника системи знань, умінь і навичок, що забезпечують типові види професійної діяльності в стабільних умовах, компетентнісний підхід сприяє формуванню готовності до більш ефективного розв'язання профе-

сійних, соціальних, особистісних проблем у швидко змінюваних обставинах, в ситуації кризи, до управління гнучкими, міждисциплінарними проектами. Основні напрями реалізації компетентнісного підходу включають: спрямованість на гуманізацію освітнього процесу, який забезпечує особистісно-розвивальний характер професійної підготовки і ефективну самореалізацію та саморозвиток студента (випускника); міждисциплінарність та інтегративність, що передбачає змістову інтеграцію дисциплін соціально-гуманітарного, природничонаукового, загальнопрофесійного і спеціального блоків професійної підготовки, їх зв'язок із майбутньою соціально-професійною діяльністю; змістово-технологічну наступність навчання і виховання студентів, яка забезпечує єдність і узгодженість педагогічних вимог і засобів, спрямованих на розвиток продуктивного стилю мислення і діяльності, особистісних якостей, що визначають сутність компетенцій; діагностичність, яка означає поетапне виявлення рівня сформованості компетенцій засобами певного діагностико-критеріального апарату. Зазначене дозволяє вмотивувати функції компетентнісного підходу у вищій педагогічній освіті: операціональну – виявлення (операціоналізація) системи знань і вмінь, видів готовності студента (випускника), які визначають його компетентність і гарантують результативність розв'язання завдань; діяльнісно-технологічну – конструювання змісту навчання діяльнісного типу, максимально наближеного до сфери майбутньої педагогічної професії; розроблення і впровадження в навчальний процес завдань проблемно-пошукового характеру, способи розв'язання яких відповідають технологіям професійної діяльності [4, с. 330 – 332]; виховну – посилення виховної складової освітнього процесу, формування у студентів організаторського і управлінського досвіду, культури особистісного і професійного спілкування.

Таким чином, сьогодні існує потреба в контекстно-професійній моделі розвитку компетентності випускника вищого педагогічного навчального закладу – сукупності відповідних умов, засобів, методів, технологій навчання. Модель передбачає організацію квазіпрофесійної діяльності, міждисциплінарну взаємодію, надання можливостей для саморозвитку і самореалізації особистості студента, створення додаткових організаційно-педагогічних умов, спрямованих на посилення мотивації студентів до навчання (кредитно-рейтингова система, елективні курси, метод проектів тощо). Відповідно, можемо говорити про створення інтегративного образу випускника вищого педагогічного навчального закладу, де мета, зміст і результати навчання сприймаються комплексно з урахуванням змін у професійній діяльності та спрямовані на формування широкої соціально-професійної компетентності. Остання включає не лише кваліфікацію, що визначається системою набутих знань і вмінь, але й базові особистісні якості, а також універсальні вміння й здібності, які характеризуються більш широкою сферою застосування.

Основою розвитку професіоналізму випускника педагогічного університету є отримана ним професійно-педагогічна підготовка, в ході якої відбувається формування психолого-педагогічної компетентності. Набуті соціально-особистісні компетенції забезпечують результативність розв'язання соціально-професійних завдань та базуються на таких актуальних для вищого педагогічного навчального закладу напрямках: 1) оновлення змісту психолого-педагогічних дисциплін, реорганізація педагогічної практики з урахуванням сучасних вимог до майбутньої професійної діяльності студентів (контекстне навчання) та структури їх компетенцій; 2) діяльнісне освоєння змісту педагогічної освіти через активні (інтерактивні) форми і методи навчання, проблемні, проектно-дослідницькі методики, кредитно-

модульну систему навчання на основі комплексного методичного й інформаційного забезпечення навчального процесу; 3) розширення обсягу керованої самостійної роботи студентів, забезпеченої відповідним методичним та інформаційним супроводом [5, с. 81–86]; 4) моніторинг процесу педагогічної підготовки студентів. У зазначених умовах основною вимогою до організації професійно-педагогічної підготовки виступає її реалізація через змістово-технологічну інтеграцію соціально-гуманітарної, загальнопрофесійної, предметної складових і позааудиторної соціально значущої діяльності студентів. При цьому аналіз і осмислення засвоєваних явищ, процесів, цінностей розглядаються як засіб їхнього самовизначення і самовдосконалення. Активні, діалогові, дослідницькі методи навчання і виховання виступають способами освоєння досвіду рефлексивного, організаторсько-комунікативного, проектного видів діяльності, а отже, основою розвитку соціально-професійної компетентності випускників педагогічних університетів.

Особливого значення в реалізації професійно-педагогічної підготовки майбутнього педагога набуває *магістратура*. Саме магістратура робить європейську вищу освіту більш привабливою, прозорою і конкурентоздатною в світі, дозволяє Європі в цілому і кожній країні окремо розробляти і реалізовувати власні імпортно-експортні стратегії в боротьбі за інтелект, імідж, ресурси. Магістратура як рівень досить відкритий для всіх здатних її освоювати більш м'яко, природно регулює доступ і зарахування студентів (*функція раціональної селективності*). Вона отримує все вагомішого значення, оскільки передеє вищому ступеню – докторантурі, особливо у зв'язку з висунутим завданням формування європейської докторантури (*функція забезпечення переддокторського рівня*). На етапі магістратури максимальною мірою досягається єдність академічних і ринкових характеристик вищої освіти, її відданість класичним цінностям і відкритість динамічним змінам (*функція єдності наступності й розвитку*). Магістерський рівень дозволяє здійснити відтворення високоінтелектуальних науково-дослідницьких кадрів і еліту професіоналів із високою міждисциплінарною культурою (*відновлювальна функція*).

Зазначене зумовлює розвиток диверсифікації магістерської підготовки, її переростання в мегатенденцію, оскільки саме в магістратурі найбільшою мірою виявляються всі сутнісні характеристики вищої освіти в єдності навчання, дослідження і працевлаштування. На думку роботодавців, найбільш затребуваними якостями фахівців є саме ті, що закріплюються на магістерському рівні підготовки: професійна мобільність і самостійність; готовність і здатність приймати швидкі й нестандартні рішення; вміння швидко реагувати на неочікувані ситуації; здатність швидко адаптуватися до нових соціально-економічних умов; високий рівень концентрації, розподілу і стійкості уваги; готовність змінювати плани, способи розв'язання завдань під впливом зовнішніх факторів; комунікативність і соціально-професійна відповідальність; здатність приймати і впроваджувати нове на практиці. У зв'язку з цим виникає потреба в пошуку нових підходів до професійної підготовки конкурентоздатних кадрів на рівні магістратури. Безперечно, вагомим фактором, який позитивно впливає на мотивацію професійної діяльності та формування необхідних компетенцій, є активне включення майбутніх фахівців у науково-практичну діяльність [7, с. 377–383]. Це потребує проектування практико орієнтованого навчально-виховного процесу, провідною ознакою якого виступають гуманітарні технології.

До гуманітарних технологій відносять універсальні моделі (способи) реалізації позитивних міжособистісних відносин, що забезпечують збереження і зміцнення

особистісної цілісності людини. Провідним способом взаємодії визначається ставлення до іншої людини як до цінності. Тому предметом взаємодії у освітньому середовищі педагогічного університету виявляються безпосередньо самі учасники процесу навчання: їх відносини, особистісні можливості й потенціали розвитку. У спільній діяльності відбувається породження нового знання, можливе в умовах максимальної активності всіх учасників, що привносять у навчальний процес суб'єктивний професійний досвід. Зміст освіти, у відповідності до типу діяльності професійного співтовариства (педагогічної студії, творчої мікрогрупи, співконсультування, взаємоспрямовуваного навчання), дозволяє стимулювати самоосвітню роботу в цьому напрямі й прискорити процес становлення фахівця. Подібного типу відносини визначаються в педагогічній науці й практиці як "суб'єкт-суб'єктні" [2, с. 50–77] і передбачають заміну моделі "викладач-студент" на модель "колега-колега". В цих умовах переважального значення набувають концепції особистісно орієнтованої, особистісно-соціальної освіти і виховання, що вмотивовує нові форми організації педагогічного процесу, підвищує інтерес до проблеми педагогічної технології. Зазначимо, що педагогічна технологія не суперечить, а відповідає гуманістичному і антропологічному підходам як методологічним орієнтирам сучасної освіти. Це той тип організації навчально-виховного процесу, який за рахунок інтеграції епістемологічного знання і емпіричного досвіду дозволяє вирішувати проблеми гуманізації освіти. Отже, педагогічна технологія характеризується сукупністю теоретичного і емпіричного начал. Теоретичні основи технології є загальною схемою, яка не може бути реалізована у чистому вигляді. Вона має бути адаптованою до конкретного навчально-виховного процесу. В результаті викладач створює власну інтерпретацію теоретичного конструкту. На основі ідеальної моделі виникають різні, розроблювані окремими педагогами варіанти. Відповідно, слід розрізняти два пласти технології: проектування (інваріантний, ідеальний, чітко структурований, позаособистісний компонент) і реалізацію (варіативний, ситуативний, особистісний компонент). Отже, на рівні проектування педагогічна технологія може бути масовою і універсальною, на рівні реалізації – авторською. Проектування і реалізація взаємозумовлені та взаємодоповнювані. Серед загальних вимог до педагогічної технології: концептуальність (наявність науково-педагогічного обґрунтування – загальної схеми та попередня інтерпретація її викладачем з урахуванням умов реального освітнього процесу, представленого багатоманітністю педагогічних ситуацій); антропоцентризм (забезпечення неперервного розвитку і саморозвитку особистості студента); ситуативність (збереження простору авторства, творчості кожного викладача і студента, що дозволяє перетворення ідеальної схеми в живу педагогічну ситуацію); контекстність (вбудованість у реальний навчально-виховний процес, зорієнтованість на майбутню професійну діяльність) [12, с. 19–21, 25–26.]; реалізація відносницького підходу (суб'єкт-суб'єктної взаємодії "викладач-студент").

Зазначене зумовлює перспективність для вищої педагогічної школи тьюторської технології, однієї із найбільш уживаних у світовій практиці підготовки педагогічних кадрів. Тьюторство передбачає академічний супровід індивідуальної освітньої траєкторії студента викладачем, більш досвідченим носієм знань і досвіду в аудиторній, дистанційній, парній, індивідуальній чи груповій формі. Виділяється універсальне тьюторство, що передбачає педагогічну взаємодію тьютора зі студентами, дистанційне он-лайн і оф-лайн тьюторство за посередництва інформаційних технологій та ін.

У традиційній структурі тьюторства виділяють три різні функції. Director of studies відповідає за навчання студентів у цілому, moral tutor – за їх моральність, tutor курає навчання окремого студента упродовж семестру чи навчального року. Історичним корінням тьюторство завдячує Оксбріджській моделі освіти, з тією різницею, що в Оксфорді усі зазначені функції виконує одна й та сама особа, а в Кембриджі тьютор веде практичні заняття і називається supervisor. У його обов'язки входить контроль за успішністю студентів, їх ставленням до навчання, формуванням навичок самостійної роботи. Доцільність упровадження тьюторства у вітчизняну систему підготовки педагогічних кадрів пояснюється суттєвим переважанням у навчальних планах і програмах годин, виділених на самостійну роботу, над аудиторними, що трансформує процес освіти в самоосвіту [6, с. 15–18]. При цьому тьютор – не просто викладач, це особистий науковий керівник студента, лектор, наставник, партнер, тренер, колега, вихователь у одній особі, який сприяє розвиткові логічного мислення, засвоєнню навчального матеріалу, перебирає на себе виховні функції. У дистанційному навчанні тьютор виконує педагогічну, соціальну, управлінську, технічну функції та виступає в ролі коуча, керівника, модератора. До основних форм реалізації дистанційної тьюторської діяльності відносять аудіовізуальний і контактний тьюторіали. Перспективним для педагогічної освіти є впровадження системи "Тьютор" (у стаціонарному, заочному, та стаціонарно-заочному навчанні). Це може бути, наприклад, сайт віддаленого навчання. Він дозволить реалізовувати дидактичні нововведення, створить умови для практичного відпрацювання у неперервній педагогічній освіті нових педагогічних технологій, забезпечить організацію асинхронного навчання студентів.

Таким чином, до ключових структурних компонентів контекстно-професійної моделі підготовки педагогічних кадрів відносимо: мету (формування системи компетенцій, практична спрямованість процесу навчання), ціннісні основи (прагматичність, зв'язок із роботодавцями), принципи (самостійність у навчанні; формування змісту навчання через проблеми пізнавального, професійного, комунікативного, організаційного, морального характеру; цілісне включення студентів у навчально-пізнавальну діяльність; відкритість і свобода вибору студентами власних дій; формування рефлексивної позиції до себе як суб'єкта діяльності), відбір змісту (міждисциплінарність, контекстність), організацію навчального процесу (кредитно-модульна), технологічність, систему оцінювання (рейтингова), роль педагога (тьютор, консультант), відносини викладач-студент (суб'єкт-суб'єктні), специфіку підготовки (практико-орієнтована, квазіпрофесійна), ключові терміни (знання, вміння, досвід діяльності, компетенції, компетентності, компетентність). Отже, формується нове освітнє середовище, засноване на принципах відкритого навчання: опертя на інформаційні технології; проектування сучасного змісту освіти; розроблення інноваційних педагогічних технологій формування й розвитку професійних компетенцій; вирішення завдань вимірювання якості освіти; зміни традиційної ролі викладача як транслятора знань і освоєння ним ролі тьютора.

Нами зазначалося, що розвиток освітнього середовища педагогічного університету має здійснюватися через наукові дослідження. Оскільки результат освіти визначається формуванням компетентностей, майбутньому педагогу для постійної затребуваності в суспільстві знань, необхідно стати компетентним у створенні нового знання. Під таким кутом зору освіту через наукові дослідження слід розглядати як необхідність, а активну участь у наукових дослідженнях як підготовку студентів до життя в сучасному суспільстві. Таким чи-

ном, у найближчій перспективі вища педагогічна школа має утвердити дослідження дієвим засобом для вирішення проблем організації і змісту освітнього процесу. Педагогічний аспект проблеми полягає в тому, що відправною точкою для освіти через наукові дослідження має стати використання останніх в якості методик навчання. Таким чином, ставиться питання про ефективну педагогічну операціоналізацію наукових досліджень.

Отже, конкурентоздатному фахівцю тією чи іншою мірою необхідна науково-дослідна підготовка з метою подальшого відтворення нових знань, тиражування досягнень науки, їх апробації і впровадження в педагогічну практику, застосування науково обґрунтованого підходу до супроводу інноваційних процесів тощо. В такій ситуації отримання студентами наукових знань у готовому вигляді стає неефективним, акцент зміщується на оволодіння методами отримання інформації. Тобто сформованість дослідницької культури – необхідна характеристика сучасного фахівця в галузі освіти. При цьому дослідницька культура розуміється як система норм науково-дослідної діяльності, спрямована на ціннісне усвідомлення оточення, педагогічної теорії і практики; сукупність гуманних способів розв'язання проблемних освітніх ситуацій; досягнення особистості, що дозволяють входження у співтовариство педагогів-дослідників. Програмування, проектування і керівництво науковими дослідженнями дозволяє професорсько-викладацькому корпусу постійно оновлювати зміст навчальних дисциплін.

Перспективними щодо забезпечення цілісності науково-педагогічного процесу педуніверситету є й навчально-наукові, соціально-педагогічні об'єднання за певними напрямками (наприклад, духовно-морального виховання дітей і молоді, профілізації навчання, ювенальної педагогіки та молодіжної політики тощо). Їх діяльність допомогла б на інтегративному рівні вирішувати науково-дослідні, навчально-методичні й організаційні завдання, результативно працювати в межах угод про співробітництво з іншими профільними навчальними закладами і науково-дослідними установами. В основі таких проблемно-тематичних об'єднань – наукові школи педагогічних університетів [3, с. 176 – 178], де зосереджуються фундаментальні й прикладні дослідження. Їх результати повинні відображатися в розробленні інноваційних педагогічних технологій і освітніх програм. Науково-педагогічна школа системно об'єднує: створення навчально-методичних комплексів, які отримали визнання на регіональному та державному рівнях; використання оригінальних методик викладання із застосуванням сучасних засобів комунікації; активне залучення до дослідницької діяльності студентів; проведення науково-методичних заходів, що реалізують функції тиражування педагогічних інновацій. Перспективною є реалізація на базі науково-педагогічних шкіл не лише докторського, а й магістерського рівня підготовки кадрів, здатних до впровадження інновацій і відкритих для реалізації творчої активності.

Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. передбачено поглиблення міжнародного співробітництва у сфері освіти, спрямованого на інтенсифікацію інтегрування національної системи освіти у міжнародний освітній простір [10, с. 28]. Це включає розширення участі вітчизняних педагогічних навчальних закладів у проектах та програмах міжнародних організацій та співтовариств (Темпус, Еразмус Мундус, Жан Моне, Песталоцці та ін.). Фундаменталізація наукових досліджень, застосування інноваційних технологій навчання і виховання студентів, створення відповідної інформаційної бази вітчизняних педагогічних навчальних закладів стане гарантом їхньої участі у реалізації цих програм. Тим більше, що перспективи інтернаціо-

налізації вищої педагогічної освіти – в розробленні й упровадженні моделі присудження спільних ступенів після завершення навчальних програм, які відповідатимуть єдиним характеристикам [8, с. 23–27]. Актуальним у зв'язку з цим є створення при педуніверситетах Центрів фандрайзингу, на які покладатиметься пошук ресурсів, необхідних для ефективної міжнародної освітньої, науково-дослідної діяльності.

Висновки. Отже, проектування інноваційного освітнього середовища педагогічного університету передбачає переважальну орієнтацію на компетентнісний, діяльнісний і відносницький підходи; контекстність навчального процесу, його практичну спрямованість (з урахуванням тенденцій диверсифікації); організацію квазі-професійної діяльності; міждисциплінарну інтеграцію; надання можливостей для саморозвитку і самореалізації особистості студента, зокрема, через організацію самостійної роботи та її вищий прояв – наукові дослідження. Звідси, переваги повинні надаватися змішаному і асинхронному (нелінійному) навчанню. Однією з провідних педагогічних технологій має стати тьюторство, що передбачає студентоцентрованість навчального процесу, суб'єкт-суб'єктність відносин викладач-студент, академічний супровід індивідуальної освітньої траєкторії студента педагогом. Відкритість освітнього процесу педагогічного університету мусить реалізовуватися у нарощуванні міжнародної взаємодії через фандрайзингові, координувальні структури та спрямовуватися на розроблення програм присудження спільних ступенів, інтегровану участь у проектах світових організацій і об'єднань, освітніх та наукових обмінах, спільних наукових дослідженнях із проблем розвитку єдиного простору педагогічної освіти.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В.П. Світанок Європи: Проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи XXI століття / В.П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2011. – 1099 с.
2. Бойко А.М. Виховання людини: нове і вічне / А.М.Бойко. – Полтава: Техсервіс, 2006. – 568 с.
3. Дем'яненко Н.М. До обґрунтування феномену "наукова школа" / Н.М. Дем'яненко // Історико-педагогічні студії: науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. – 2008. – Вип. 2. – С. 176–178.
4. Дем'яненко Н.М. Концепція компетентнісно-професійного підходу в підготовці викладача вищого навчального закладу / Н.М. Дем'яненко // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України: методологічний семінар. – К.: Педагогічна думка, 2009. – С. 322–332.
5. Дем'яненко Н.М. Самостійна робота магістрантів в умовах модульного навчання: організація і управління / Н.М.Дем'яненко // Вища освіта України. – 2011. – № 3. – Тематичний випуск "Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології". – Т.1. – С. 81–86.
6. Дем'яненко Н.М. Система тьюторства: актуалізація ретродосвіду Британії для вищої школи України // Постметодика. – 2007. – № 6 (77). – С. 15–18.

7. Demianienko Natalia. Koncepcja podejscia kompetencyjno-zawodowego w przygotowaniu wykladowcy szkoly wyzszej / Natalia Demianienko // Innowacje w edukacji akademickiej – szkolnictwo wieszze w procesie zmiany / [pod redakcja naukowa Jacka Piekarskiego, Danuty Urbaniak-Zajac]. – Lodz : Wydawnictwo Uniwersytetu Lodzkiego, 2010. – S. 377–383.
8. Demyanenko, N.N. The conception of professional approach in the preparing of a teacher of higher educational establishment / N.N. Demyanenko // Conference: Innovation in academic education-higher education in the process of change. – Warsaw (Poland), 09-10 December 2009. – Warsaw, 2009. – P. 23–27.
9. Калашников В.Г. Образовательная среда контекстного типа / В.Г.Калашников // Высшее образование в России. – 2012. – № 4. – С. 92–97.
10. Проект Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр. – Офіційне видання Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – Чернівці: Видавничий дім "Букрек", 2011. – 32 с.
11. Сериков В.В. Природа педагогической деятельности и особенности профессионального образования педагога / В.В.Сериков // Педагогика. – 2010. – № 5. – С. 29–37.
12. Факторович А.А. Сущность педагогической технологии / А.А.Факторович // Педагогика. – 2008. – № 2. – С. 19–27.

References

1. Andrushchenko V.P. Svitank Yevropy: Problema formuvannya novoho uchytelya dlya obyednanoi Yevropy XXI stolittya / V.P.Andrushchenko. – K.: Znannya Ukrainy, 2011. – 1099 s.
2. Boyko A.M. Vykhovannya lyudyny: nove i vichne / A.M.Boyko. – Poltava: Tekhservis, 2006. – 568 s.
3. Demyanenko N.M. Do obgruntuvannya fenomenu "naukova shkola" / N.M. Demyanenko // Istoryko-pedahohichni studiyi: naukovyy chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova. – 2008. – Vyp. 2. – S. 176–178.
4. Demyanenko N.M. Kontseptsiya kompetentnisno-profesiynoho pidkhodu v pidhotovtsi vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu / N.M. Demyanenko // Realizatsiya yevropeyskoho dosvidu kompetentnisnoho pidkhodu u vyshchih shkoli Ukrainy: metodolohichnyy seminar. – K.: Pedahohichna dumka, 2009. – S. 322–332
5. Demyanenko N.M. Samostiyna robota mahistrantiv v umovakh modulnoho navchannya: orhanizatsiya i upravlinnya / N.M.Demyanenko // Vyschcha osvita Ukrainy. – 2011. – № 3. – Tematychnyy vypusk "Pedahohika vyshchoyi shkoly: metodolohiya, teoriya, tekhnolohiyi". – T.1. – S. 81–86
6. Demyanenko N.M. Systema tyutorstva: aktualizatsiya retrodosvidu Brytaniyi dlya vyshchoyi shkoly Ukrainy // Postmetodyka. – 2007. – № 6 (77). – S. 15–18.
7. Demianienko Natalia. Koncepcja podejscia kompetencyjno-zawodowego w przygotowaniu wykladowcy szkoly wyzszej / Natalia Demianienko // Innowacje w edukacji akademickiej – szkolnictwo wieszze w procesie zmiany / [pod redakcja naukowa Jacka Piekarskiego, Danuty Urbaniak-Zajac]. – Lodz : Wydawnictwo Uniwersytetu Lodzkiego, 2010. – S. 377–383
8. Demyanenko, N.N. The conception of professional approach in the preparing of a teacher of higher educational establishment / N.N. Demyanenko // Conference: Innovation in academic education-higher education in the process of change. – Warsaw (Poland), 09-10 December 2009. – Warsaw, 2009. – R. 23–27.
9. Kalashnykov V.H. Obrazovatel'naya sreda kontekstnoho typu / V.H.Kalashnykov // Vysshee obrazovanye v Rossyy. – 2012. – № 4. – S. 92–97.
10. Projekt Natsionalnoyi stratehiiy rozvytku osvity v Ukraini na 2012 – 2021 rr. – Ofitsiynne vydannya Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy. – Chernivtsi: Vydavnychyy dim "Bukrek", 2011. – 32 s.
11. Serykov V.V. Pryroda pedahohoyeskoj deyatel'nosti i osobennosti professyonalnoho obrazovannya pedahoha / V.V.Serykov // Pedahohyka. – 2010. – № 5. – S. 29–37.
12. Faktorovych A.A. Sushchnost pedahohoyeskoj tekhnolohyy / A.A.Faktorovych // Pedahohyka. – 2008. – № 2. – S. 19–27.

Надійшла до редколегії 27.03.15

**N. Demyanenko, Doctor of Science (Pedagogics), Professor
National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine**

TEACHER EDUCATION: CHANGING PRIORITIES

The problem of competence and contextual model of teachers' staff training amid restructuring of educational activities, capacity a research component, expanding the functions of Pedagogical University in innovative social and economic environment has been investigated. Competence-based approach to teacher training provides subjectivity of teacher-student relations, credit-modular system of organization the process of education, block-modular design educational and methodical complexes, equipped with materials for diagnostic, scientific research technologies implementation, Master priority in multi-level training with asynchronous educational process and the development of academic mobility of students. In the orientation on competency approach educational environment of pedagogical university should differ in reliance on modern information technologies, designing a new educational content, elaboration innovative technologies of professional competencies developing, solving problems of measuring the quality of education in innovative conditions and changes in the traditional role of the teacher on tutor. In the organization of the educational process practical, interdisciplinary and applied aspects will intensify. Main lines of the competence-based approach include: orientation on humanization of the educational process; interdisciplinary and integrativity; substantial and technological continuity of training and education of students; carrying out of diagnostics.

Among the functions of the competency approach in the higher pedagogical education are such ones: an operational – identification (operationalization) system of knowledge and skills, types of readiness of the student (graduate) that determine his competency and guarantee the effectiveness of problem solving; activity-based and process – design training content type of the activity, as close to the field of the future of teaching profession, the development and implementation of problems in the educational process, solutions that meet technologies of professional activity; educational – strengthening of educational component in the educational process, formation of students' organizing and managerial experience, culture of personal and professional communication. Competence and contextual model provides organization of quasi professional activity, interdisciplinary interaction, opportunities for self-development and self-realization of personality of student, creation of additional organizational and pedagogical conditions aimed at increasing students' motivation to learn. Magistracy acquires special importance in the implementation of professional and pedagogical training of future teacher. Master's level makes it possible to reproduce of highly intelligent scientific research personnel, elite of professionals with high interdisciplinary culture. Escalating diversification of master training in

megatendencies, development of the educational environment of pedagogical university with the help of scientific researches, formation of competence in creating a new knowledge are conditioned. Under the "scientific school" is meant the research team that combines more than one generation of scientists who are developing a scientific problem of academic focus within a particular scientific and educational organization and institutions. Scientific and pedagogical school systematically combines: creation of educational and methodical complexes; the usage of original methods of teaching with the use of modern means of communication; active involvement of students to research activities; carry out research and teaching activities. The creation of centers of fundraising at pedagogical universities, which will undertake the seeking resources, necessary for effective international educational, scientific and research activities. Mutually agreed implementation mutually acceptable anthropocentric educational technologies should be a mandatory condition for the development of the world educational space. They will connect the theoretical (objective) and personal (subjective) knowledge, providing a new type of relations between teaching science and practice, teacher and student, individual creative development trajectory of each participant the educational process.

Keywords: contextual and professional training, quasi professional activity, diversification of magistracy, practice-oriented education, educational technology, scientific school, tutoring.

Н. Демяненко, д-р пед. нав., проф.

Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, Киев, Украина

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ИЗМЕНЕНИЕ ПРИОРИТЕТОВ

Исследуется проблема компетентностно-контекстной модели подготовки педагогических кадров на фоне изменения структуры образовательной деятельности, наращивания исследовательской компоненты, расширения функций педагогического университета в инновационной социально-экономической среде.

Ключевые слова: контекстно-профессиональная подготовка, квазипрофессиональная деятельность, диверсификация магистратуры, практико ориентированное обучение, педагогическая технология, научная школа, тьюторство.

Відомості про автора

Демяненко Наталія Миколаївна – Україна, м. Київ., доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Контактна інформація: email: natdemyanenko@mail.ru

Демяненко Наталія Николаевна – Украина, г. Киев, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики и психологии высшей школы Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова

Контактная информация: email: natdemyanenko@mail.ru

Demyanenko Nataliya Mykolayivna –Ukraine, Kyiv, Doctor of Science (Pedagogics), Professor, Head of Pedagogics and Psochology Chair of National Pedagogical Dragomanov University.

Contact information: email: natdemyanenko@mail.ru

УДК 37.013.3

М. Жиленко, канд. пед. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

РОЛЬ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

В статті розглянуто роль класичних університетів у забезпеченні розвитку суспільства у відповідності з вимогами його провідної організаційної культури. Досліджено основні тенденції сучасної університетської освіти. Запропоновано відповідь на запитання: в рамках якого типу навчального закладу може бути вирішена проблема відповідності освіти вимогам сучасної організаційної культури суспільства? Висловлено авторське бачення шляхів розвитку методології навчальної діяльності студентів на базі досягнень вітчизняної класичної університетської освіти.

Ключові слова: тип організаційної культури, методологія навчальної діяльності, технологічне суспільство, професійні компетентності, рівні методології діяльності, центр професійної культури, модель, алгоритм, база даних, ліберальна модель освіти, компетентністний підхід.

Постановка проблеми. Зміна парадигм учіння у відповідності з історичними типами організаційної культури у сучасному світі орієнтують педагогічну науку на пошук нових засад, нового тлумачення методологічних і теоретичних основ визначення змісту і організації процесу підготовки у вищих навчальних закладах. Україна, як держава, що прагне зайняти гідне місце у світовій спільноті має орієнтуватися на найвищий рівень узагальнень в теорії і практиці освітньої діяльності.

Висунення і обґрунтування сучасної педагогічної теорії, що базується на культурологічних та соціально-економічних перспективах розвитку освітнього простору в Україні, має носити прогностичний, випереджувальний характер і сприяти прискоренню розвитку в усіх сферах суспільних відносин. В зв'язку з цим на особливу увагу заслуговує опрацювання сучасних технологій навчальної і педагогічної діяльності.

Безумовно, що перехід до технологічного суспільства, структурованого за принципом комунікативності і професійних відношень в рамках проектно-технологічного типу організаційної культури вимагатиме підготовки фахівців, здатних створювати проекти, що будуть успішними у конкурентному середовищі і за масштабністю мати рівень від місцевого значення до загальносвітового. Проекти і програми вже сьогодні носять масовий характер і виникає питання, як їх обслуго-

увати. Жодна теорія, жодна професія не зможуть забезпечити увесь технологічний цикл. Отже, виникає питання, як готувати фахівців для професійної діяльності в рамках проектно-технологічної культури. Якими особистісними характеристиками, професійними компетентностями вони мають володіти, а головне, як готувати їх до такої діяльності у вищому навчальному закладі. Нове завдання, що постає перед системою вищої освіти – для успішної діяльності і кар'єри людині необхідно бути не тільки професіоналом, але й здатним активно і грамотно включатися у різні цикли великих технологічних проектів. Для оптимізації процесу, змісту і результатів діяльності, включення їх у систему загального проекту фахівець повинен володіти методологією діяльності на всіх рівнях: філософському, загальнонауковому, конкретна науковому і технологічному. І оволодіти такою методологією випускник може тільки у діяльності. Отже, навчальна діяльність у вищому закладі освіти має бути побудована як проектна. Освітня програма підготовки у вузі має бути проектом, метою якого є набуття випускниками компетентностей, передбачених майбутньою діяльністю. Таким чином, постає проблема організації такої навчальної роботи у вузі, яка дасть можливість підготувати випускника, здатного до діяльності в рамках проектно-технологічної організаційної культури. Але тут же виникає інша проблема, чи може